

GÜREŞ HAKEMLERİNİN BOŞ ZAMAN ANLAYIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Kadir GÖKDEMİR (*)

Suat KARAKÜÇÜK (*)

ÖZET

Araştırma, Türkiye'de 1996 sezonunda aktif görev yapan 80 güreş hakemi üzerinde gerçekleştirilmiş ve Güreş hakemlerinin hakemliği hangi temel amaçlar doğrultusunda tercih ettikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Buna göre, güreş hakemleri hakemliği maddi beklentiler dışında ve çok yüksek bir oranda boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla yapmaktadırlar. Bu amatör anlayış içerisinde güreşi çok sevmeye, daha önce güreş yapmış olma ve tanıdığı bu gruptan ayrılmayıp ilişkiyi hakemlikle sürdürme ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güreş hakemi, Rekreasyon

A STUDY ON PRECEPTION OF LEASURE TIME BY WRESTLING REFEREES

ABSTRACT

In this study, 80 wrestling referee who were aktive in 1996 season, participated as subject. The aim of study to investigate the main reason of referees to prefer wrestling referee. As a result of questionnair, the most of referee had preferred as a leisure time activity. Trough this amateur idea, the most of them were old wrestlers and they love the wrestling and they don't want to leave wrestling society and they try to continue their relations with them as referee.

Key Words: Wrestling referee, Recreation.

GİRİŞ

Spor organizasyonlarının sommlulari tarafından (Ulusal veya uluslararası federasyonlar gibi) seçilen ve önceden belirlenmiş kurallar içerisinde yarışmaları yöneten, alınan puanları, galibiyetleri, mağlubiyetleri, cezaları belirleyen kişi şeklinde tanımlanabilen hakemlik (Meydan Larousse, 1992, s. 333), yarışması olan diğer bütünsporlar gibi güreş sporu için de en fonksiyonel birimlerden birisini oluşturmaktadır.

Güreş hakemliği, Türkiye'de gelenekselve modern anlamda iki türlü yapılmaktadır. Geleneksel güreş hakemliği, tarihçesi çok eskilere dayanan yağlı, karakucak, pırpıt, şalvar, aba gibi çoğunlukla yöresel yapılan güreş organizasyonlarında görülmektedir.

Selçuklularda daha soma da Osmanlılardaki toplum hayatında yoğun olarak yer alan geleneksel güreşte hakemlik görevini "duacı" somaları ise "cazgır" ismiyle anılan kişiler yerine getirmişler ve yetkileri bugünkü hakemlerin yetkilerinden de daha fazla olmuştur. (Kahraman, 1995, s. 141-147).

* Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu / ANKARA

Modern anlamda gürüş hakemliği ise, geleneksel gürüş hareketleriyle önemli bü taban bulan Türkiye'de oldukça yaygın ve sevilerek yapılan amatör bü* uğraş görünümündedir. Nitekim 1985 yılında 775 olan lisanslı gürüş hakemi sayısı, 1994'de 1794'e ulaşmıştır (GSGM, 1995, s. 422). Geleneksel gürüş organizasyonlarının yaygınlığı, gürüş hakemliğinin yaygınlaşması ve sevilmesine önemli bir sebep teşkil etmektedir. Türkiye'de genellikle geleneksel ve modem gürüş organizasyonları da Gürüş Federasyonundan lisanslı hakemleri görmek mümkündür. Ancak sadece geleneksel gürüşlerde görev alan yörenin sevilen ve eskilerin başarılı bir gürüşçisi durumunda olan kişiler de bulunmaktadır.

Araştırmamız modem gürüşün içinde bulunan gürüş hakemleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Modem gürüş hakemleri gürüş sporunun topluma yaygınlaştırılmasında; hırçınlıklardan, kaba kuvvet gösterilerinden ve kavgalardan uzak, başarılı olanın adil ve adaletli bir şekilde hakkının teslim edildiği sporda çok çirkin görülen şike gibi olayların önüne geçip gürüşün sevilmesini sağlayacak önemli roller üstlenmişlerdir.

Gürüş hakemleri, öncelikle Uluslararası Gürüş Federasyonunun (FILA) getirmiş olduğu kuralları yarışmalarda eksiksiz uygulamakla yükümlüdür. Kuralların herkese aynı dercede, tarafsız ve adil bir şekilde uygulanması öncelik taşır. Bu nedenle oyun kurallarının eksiksiz olarak yarışmalara yansması ve sporun toplum gözünde sevilir bir duruma gelebilmesi insan faktörünü ön plana çıkarmaktadır.

Belki de ülkedeki hakemlerin başarısı veya başarısızlığı ve toplumun spora karşı takındığı yumuşak veya gergin tavırlar ile toplumun genel olarak sosyal dokusu arasında bir ilişki aramak gerekecektir.

İnsan faktörünün, hakemlikte tarafsız olmak, kuralları iyi yorumlamak bakımından önemini vurgulayan FIFA, hakemlerle beraber, seyirci ve sporcuları da kapsayan on maddelik bir temel ahlaki belge sunmaktadır (Koloğlı, 1996). Buna göre; 1. Kazanmak için oynamak, 2. Centilmence oynamak (Fair Play), 3. Oyun kurallarıyla uyum içinde olmak, 4. Birbirine saygılı olmak, 5. Yenilgiyi şerefle kabullenmek, 6. Branşa olan ilgiyi geliştirme çabasında olmak, 7. Gizli pazarlıklar, doping, ırkçılık, şiddet ve diğer olabilecek tehlikeleri reddetmek, 8. Sahtekarlara karşı direnenlere yardımcı olmak, 9. Branşı küçük düşürücülere direnmek, 10. Branşı savunanları onurlandırmak.

Bu anlayışla, temelde amatör bü- yaklaşımın üzerine kurulmuş gürüş sporunda hakemlik yapan kişilerin, sporcuların da çok büyük bir kısmının amatör yaklaşımına paralel olarak gürüş sporunu sevmeleri ve boş zamanlarını daha önceden de gürüşçi olarak buldukları grubun içinde kalabilmek ve onlardan kopmamak amacıyla hakemliğe yaklaştıkları söylenebilir.

Nitekim, gürüş hakemlerinin almakta olduğu çok düşük düzeydeki ücretleri, hakemlerin profesyonel bir anlayışı ön plana çıkarmalarına da engel teşkil edecek bir unsur olarak görülmektedir.

Buradan hareketle bu araştırmanın amacını; Türkiye'de büyük bir potansiyele sahip gürüş sporunda, önemli bü* yeri olan gürüş hakemlerinin, hakemliği rekreatif bir yaklaşımla mı yoksa maddi unsurları ön plana çıkaracak bü" anlayışla mı yaptıklarını ortaya çıkarmak oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de 1996 sezonunda aktif görev

yapan hakemler içerisinde 80 kişiye, görev yaptıkları çeşitli güreş bünciliklerinde 10 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Frekans yığılmaları ve konulara ilişkin yüzdeler değerlendirilerek yorumlamalar yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın denek grubunu oluşturan güreş hakemlerinin %20'si 36 yaşın altında, geri kalanlar ise 36 yaşın üzerini oluşturmaktadır. Hakemlerin %76.3'ü bir yerde çalışmakta, diğerleri ise emekli durumundadır. Deneklerin %15'i bölge, %38.7'si milli ve %46.2'si ise uluslararası hakemlik derecelerine sahiptir. Ayrıca %55'inin aylık geliri 21 milyon liranın altında, %45'inin ise üzerindedir (Tablo 1).

Tablo 1 - Kişisel Bilgiler

Kişisel Bilgiler		f	%	Toplam
Yaş	36 yaş altı	16	20	80
	36 yaş ve üzeri	64	80	
Meslek	Bir yerde çalışmıyor	-	-	80
	Kamuda çalışıyor	50	62.5	
	Özel sektörde çalışıyor	2	2.5	
	Öğrenci	2	2.5	
	Emekli	19	23.7	
	Kendi işi	7	8.7	
Gelir Durumu	21 milyona kadar	44	55	80
	21 milyon ve yukarı	36	45	
Hakemlik Derecesi	Bölge	12	15	80
	Milli	31	38.7	
	Uluslararası	37	46.2	

Tablo 2 - Boş zamana sahip olma

	f	%
Yeteri kadar boş zamanı var	25	31.2
Kısmen boş zamanı var	45	56.3
Hiç boş zamanı yok	10	12.5
TOPLAM	80	100

Güreş hakemlerinin yeteri kadar boş zamana sahip oldukları görülmektedir (Tablo 2). Bu durum onların işlerinden arta kalan boş zamanlarını hakemlik veya diğer etkinliklerle rahatlıkla değerlendirebileceklerini de ortaya koymaktadır.

Tablo 3 - Hakemlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Faaliyetleri

Faaliyet Çeşitleri	f	%
Kitap - gazete okuma	64	80
Müzik dinleme	20	25
TV izleme	53	66.2
Sinema ve tiyatroya gitme	8	10
Çarşı pazar gezme	12	15
Spor yapma	49	61.2
Değişik branşlarda hakemlik yapma	31	38.7
El işleriyle uğraşma	3	3.7
İlmi ve kültürel faaliyetler	14	17.5
Kahvehaneye gitme	3	3.7
Müzik aleti çalma	4	5
Birahane gibi yerlere gitme	-	-
Arkadaş ziyaretleri	26	32.5
Spor yarışmaları izleme	36	45
Sosyal ve toplumsal faaliyetler	24	30
n = 80		

Hakemler, boş zamanlarını daha çok kitap-gazete okumak, TV izlemek gibi pasif etkinliklerle değerlendirmektedir. Aktif katılım, daha çok spor yapmak şeklinde gerçekleşmektedir. Güreş hakemleri kahvehane, birahane gibi yerleri ise tercih etmemektedirler. Tablo 3'te görüldüğü gibi, güreş hakemlerinin sadece hakemlik değil, aktif ya da pasif değişik birçok etkinliğe de katılarak çok yönlü oldukları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4 - Hakemliği Tercih Etme Nedenleri

Tercih Nedenleri	f	%
En iyi yapabildiğim için	9	11.2
Güreşi sevdiğim için	63	78.7
Para kazanmak için	5	6.2
Daha önce güreş yaptığım için	33	41.2
Boş zamanlarımı değerlendirmek için	4	5
Yapacak başka uğraşım olmadığı için		-
n = 80		

Güreş hakemlerinin, hakemliği tercih etme nedenlerinin başında "güreşi sevmek" gelmektedir (%78.7). Hakemliği "para kazanmak" gibi bir* amaçla tercih edenler ise %6.2 gibi çok düşük bir oranı oluşturmaktadır (Tablo 4).

Tablo 5 - Hakemlikten Beklentiler

Beklentiler	f	%
Hakemlikte yükelebilmek	28	35
Güreşi başkalarına sevdirebilmek	34	42.5
Sosyal bir çevre edinebilmek	20	25
Maddi gelir elde etmek	3	3.7
Ünlü olabilmek	2	2.5
Statü kazanabilmek	1	1.2
Heyecan duyabilmek	7	8.7
Sağlık elde edebilmek	9	11.2
Farklı bir yaşantı	3	3.7
Daha önce sporcu olarak ortamda bulunmak	43	53.7
n = 80		

Güreş hakemlerinin, hakemlikten beklentileri daha önce güreş yaptıkları ortamdan kopmamak ve bu oram içerisinde hakemlik yaparak bulunabilmek şeklinde yoğun olarak görülmektedir. (Tablo 5). Bu beklentiyi, güreşi başkalarına sevdirmek suretiyle yaygınlaştırmak beklentisinin %42.5 oranında yüksek olması da ayrıca desteklemektedir. Yine güreş hakemlerinin, maddi gelir elde etme gibi bir beklentilerinin % 3.7 gibi bir oranla çok düşük düzeylerde kaldığı gözlenmektedir.

Tablo 6 - Yaş ve Gelir Durumu ile Hakemliği Tercih Etme Arasındaki İlişki

Gelir Durumu	21 milyona kadar		21 milyon ve üzeri		36 yaş altı		36 yaş ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Tercih nedenleri								
En iyi yapabildiğim için	5	11.3	4	11.1	1	6.2	8	12.5
Güreşi sevdiğim için	36	81.8	26	59	15	93.7	46	71.8
Para kazanmak için	6	13.6	-		1	6.2	4	6.2
Daha önce güreş yaptığım için	15	34	17	38.6	5	31.2	27	42.1
Boş zamanlarımı Değerlendirmek için	2	4.5	2	4.5			4	6.2
Yapacak başka uğraşım olmadığı için	-		-		-		-	
	n = 44		n = 36		n = 16		n = 64	

Güreş hakemlerinin, hakemliği tercih etme nedenleri, gelir düzeyi ve yaş faktörleri de dikkate alındığında en yüksek oranda güreş sporunu sevmek ve daha önce güreş sporu yapmak olduğu görülebilir (Tablo 6). Buna karşın genelde çok düşük olan para kazanmak amacı geliri 21 milyon İma altında olanlarda % 13.6 olurken, geliri 21 milyon üzerindeki hakemler tercih nedeni olarak göstermemişlerdir.

Tablo 7 - Yaş ve Gelir Durumu ile Hakemlikten Beklentiler Arasındaki İlişki

Beklentiler	36 yaş altı		36 yaş ve üzeri		21 milyona kadar		21 milyon ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Hakemlikte yükselebilmek	9	56.2	18	28.1	16	36.3	12	33.3
Güreşi başkalarına sevdirmek	4	25	31	48.4	24	54.5	12	33.3
Sosyal bir çevre edinmek	4	25	16	25	12	27.2	8	22.2
Maddi gelir elde etmek	1	6.2	2	3.1	3	6.8		
Statü kazanmak	-		2	3.1	2	4.5	-	
Heyecan duyabilmek	1	6.2	5	7.8	2	4.5	4	11.4
Sağlık elde edebilmek	-		8	12.5	10	22.7		
Farklı yaşantılar elde etmek	1	6.2	2	3.1	2	4.5	1	2.7
Daha önce sporcu olarak bulunduğum ortamdan kopmamak	11	68.7	28	43.7	18	40.9	21	58.3
	n=16.		n=64		n=44		n=36	

Hakemlerin 36 yaş altı olanları hakemliği daha önceden içinde bulunduğu ortamdan kopmamak için tercih ettiklerini en yüksek oranda ortaya koymaktadır (Tablo 7). Maddi gelir elde etme beklentisi ise sadece geliri 21 milyon İka altı olan hakemlerde %6.8 oranında belirtilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada Türkiye'de öncelikli sporlar arasında yer alan, toplumda yaygınlığı ve uluslararası elde edilen başarılar bakımından önde gelen güreş sporunda önemli bir fonksiyonu yerine getiren hakemlerin, öncelikle hakemliği tercih etme ve hakemlikten beklenti amaçlarının ortaya çıkartılmasına çalışılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; denek grubunu oluşturan güreş hakemlerinin dörtte üçünden fazlası bir yerde çalışmaktadır. Geri kalan kısmı ise emeklidir. Bu durumda hakemlerin tamamının bir işi veya düzenli bir geliri bulunmaktadır. Güreş hakemleri buna göre hakemliği, iş dışı kalan zamanlarında çoğunlukla kitap-gazete okumak, TV izlemek ve spor yarışmaları izlemek gibi pasif, spor yapmak, sosyal ve toplumsal faaliyetlere katılmak, ilmi ve kültürel etkinlikler yapmak gibi de aktif uğraşları bulunmaktadır.

Hakemler, %87.5 gibi yüksek bir oranla güreş hakemliği yapmak dahil, birçok etkinliğe ayıracak boş vakitlerinin kısmen veya tamamen olduğunu belirtmektedir. Bu hakemlerin, sosyal ve sportif etkinliklere yönelmelerinde önemli bir etken olarak görülebilir.

Güreş hakemleri hakemliği tercih etme nedenleri arasında "güreşi sevmeyi ön plana çıkarmışlardır. Para kazanma %6.2 gibi çok düşük bir düzeyde kalmıştır. Hakemlikten beklentilerde de önceliği daha önce sporcu olarak bulunduğu ortamdan kopmamak ve güreşi başkalarına sevdirmek gibi amaçlar almıştır. Maddi gelir elde etme beklentisi ise, %3.7 gibi çok düşük bir oranda kalmıştır. Bu, hakemliği tercih etme nedenleriyle paralellik göstermektedir.

Basketbol, voleybol ve hentbol hakemleri üzerine Karaküçük ve Ermihan'ın (1996) yaptığı araştırma sonuçları da, güreş hakemlerinin hakemliği tercih etme ve hakemlikten beklenti yönündeki bulguları desteklemektedir.

Sunay ise, futbol hakemleri üzerine yaptığı araştırmada, futbol hakemlerinin hakemlikten en çok beklentilerinin üst klasman grubunda maç yönetmek olduğunu ortaya koyarken, sonraki beklentilerin boş zamanları olumlu değerlendirmek olduğunu belirtmektedir (Sunay, 1995, s. 21). Futbol hakemlerinin bu beklentisi, güreş hakemleriyle farklılık ortaya koymaktadır*.

Güreş hakemleri özellikle orta yaş beklentileri arasında önemli bir yeri olan bir şeyler ortaya koyma, güç, statü, prestij elde etme (Freysinger, 1987, s. 45) gibi değerleri pek fazla önemsememektedirler. Nitekim araştırma bulgularına göre statü kazanmak %1.2, sosyal çevre edinmek %25 civarında kalmaktadır.

Yaş ve gelir durumu güreş hakemlerinin hakemlikten beklenti ve hakemliği tercih etmelerinde önemli bir ilişki ortaya koymamaktadır. Ancak hakemlikte yükselmek beklentisi 36 yaş altı güreş hakemleri tarafından %56.2 gibi bir oranla ifade edilmektedir. Maddi gelir beklentisi de geliri 21 milyon liranın altında olan güreş hakemleri tarafından diğer gruplara göre en yüksek ancak genelde %6.2 gibi düşük bir oranla ifade edilmektedir.

Güreş hakemleri, hakemliği güreşi sevdikleri, daha önceden güreş yaptıkları, güreşi başkalarına da sevdirmeyi düşündükleri ve boş zamanlarını bu şekilde benimsedikleri güreş

hakemliği yapmak suretiyle değerlendirmeyi tercih ettikleri için yapmaktadırlar. Maddi bir kazanç sağlamayı düşünmedikleri için hakemliğe ikinci bir iş olarak da bakmamaktadırlar.

KAYNAKLAR

Freysinger, V.J.; "The Meaning of Leisure in Middle Adulthood" **JOPERD**, October 1987.

GSGM, **Sporda 10 Yıl**, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüđu Yayını, Ankara 1995.

"Hakem", **Meydan Larousse BüyükLügat ve Ansiklopedi**, Sabah Yayını,C.8, İstanbul 1992.

Kahraman.A.; **Osmanlı Devletinde Spor**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 1995.

Karaküçük S. ve Ermihan N.; "Boş Zamanları Değerlendirme Açısından Voleybol, Basketbol ve Hentbol Hakemlerinin Hakemlik Anlayışları Üzerine Bir Araştırma", **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, I (1996), 2, S. 59-69

Koloğlı, D.: "Futbola Rugby Kuralı", **Milliyet Gaetesi**, 20.3.1996.

Sunay, H.: "Ankara Bölgesi Futbol Hakemlerinin, Hakemliğe Yönelmelerine Etki Eden Motivasyonel Etkenler Üzerine Bir Araştırma", **Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi**, Ocak, No: 2, Ankara 1995.